

Amb un peu a la Moncloa i l'altre a Santa Pola

El nou president espanyol és el registrador de la propietat de Santa Pola, per bé que hi va estar menys de tres anys. Viatgem a la població del Baix Vinalopó per a saber quin record hi va deixar.

Enfront del port i la platja de Llevant, a tocar de la plaça de la Constitució, n'hi ha una altra d'anomenada Francisco Fernández Ordóñez, que fins i tot disposa d'escultura pròpia davant la mar. Santa Pola recorda així l'ex-ministre espanyol –amb la UCD i el PSOE–, una de les dues persones que més van popularitzar aquesta vila marinera transformada en referent turístic. L'altra fou Santiago Bernabéu, que com a president del Reial Madrid hi passava llargues temporades i que també és ben present al mapa local: una important avinguda i les cales properes al bungalow on passava les vacances porten el seu nom.

De José Luis Rodríguez Zapatero i de Mariano Rajoy, en canvi, gairebé no en queda rastre. I això que tots dos hi van tenir una vinculació destacable, fins al punt que han estat pregoners de les festes patronals: el president socialista ho fou l'any 2000, i qui ara el substituirà, el 1991 i el 2004. El primer hi passava les vacances i el segon n'era el registrador de la propietat, una plaça de què encara és titular, tot i acumular 22 anys “en servei especial”, segons que matisa el col·legi professional. Rajoy sempre ha afirmat que hi tornaria, a Santa Pola, una

porta oberta de bat a bat que el brillant resultat electoral del 20 de novembre sembla tancar.

Del 1987 al 1990, quan Rajoy treballà com a registrador de Santa Pola, Zapatero era un jove que vorejava la trentena i ja feia plans de boda amb Sonsoles Espinosa. Els pares d'ella tenien un modest apartament prop del club nàutic a què la família acudia des de Lleó diverses vegades l'any, i Zapatero, que hi festejava des que es van conèixer a la universitat, cada estiu mirava de passar-hi tants dies com podia. Era el diputat més jove de la segona legislatura espanyola, que s'havia iniciat el juliol del 1986.

Precisament l'any 1986, ara en fa 25, Mariano Rajoy també estrenà escó a la cambra baixa, per bé que aquella primera etapa al Congrés tan sols durà quatre mesos. Al novembre fou designat vicepresident de la Junta de Galícia, el pas previ al seu aterratge a Santa Pola, que s'esdevingué la tardor de l'any següent.

Però ni la carrera de San Jerónimo de Madrid ni Santa Pola no eren els primers llocs comuns de Zapatero i Rajoy. Molt abans, a la dècada dels 60, ja havien coincidit al mateix col·legi de Lleó, el Discípulas de Jesús. Enrique Rajoy, germà de Mariano cinc anys més petit que ell i coetani de Zapatero, fins i tot era company de classe del president eixint.

El pare de Rajoy, un jutge de tall clàssic però no excessivament conservador, va alternar destinacions de tota mena fins a la darrerria dels 60, quan va establir-se a l'Audiència de Pontevedra, que arribà a presidir i tot. Piedrahita (Àvila), O Carballino (Ourense), Oviedo i Lleó van ser les estacions prèvies, un periple en què es va preocupar d'encomanar als seus fills la passió pel dret: tres són registradors de la propietat, i l'altre, notari.

De tots quatre, Mariano Rajoy fou el més avançat. El 1955 havia nascut a Santiago per decisió expressa de sa mare, Olga, que s'hi va traslladar des d'Àvila. Als estudis, anava tan sobrat que va començar a preparar l'oposició al quart curs de carrera, i a 23 anys va esdevenir el registrador més jove de l'estat espanyol. El pare li havia comprat una casa a les Ries Baixes perquè desconnectara de la ciutat i es dedicara a l'extens temari que havia d'aprendre. És l'habitatge de Sanxenxo, on estiuja quan no va al que té a les Canàries.

És a la ciutat de València, fent el servei militar, on Rajoy s'assabenta de la seua primera destinació com a registrador: Padrón, prop de la Corunya, que de seguida canviarà per la històrica Villafranca del Bierzo, entre Ponferrada i la porta est de Galícia, que és Pedrafita do Cebreiro.

Hi serà fins que un bon amic, Francisco Gaspar Riquelme Rubira, li comunica la creació del registre santapolenc. Riquelme, nascut a Favanella (Múrcia) i company de promoció de Rajoy, s'havia estrenat com a registrador a Lalín (Pontevedra), cosa que li havia permès de consolidar la relació. Després obtingué una plaça a Elx, l'extens terme que fins al segle XIX havia aixoplugat Santa Pola, l'antic *Portus Illicitanus*.

Ja independitzada, Santa Pola continuava dependent del partit judicial d'Elx, registre inclòs. Fins que l'alcalde socialista José Conejero va demanar a Fernández Ordóñez de tenir-ne un de propi. Sempre que feia cap a Santa Pola, el ministre retia una visita de cortesia al batlle i li insistia que, si mai necessitava res, li ho comunicara. Conejero, que va ser al capdavant del consistori del 1979 al 1991 –i, més endavant, del 1999 al 2003–, tan sols li demanà aquest favor. “El nostre desenvolupament urbanístic era incipient i desplaçar-se a Elx per a anar al registre o a l'oficina liquidadora no era còmode”, diu Conejero. Aquell va concertar-li una entrevista immediata amb el director general encarregat de la matèria, que va accelerar-ne la creació. El setembre del 1987 Santa Pola estrenava registre i Mariano Rajoy Brey n'era el responsable.

El primer i l'únic. De registrador titular, Santa Pola no n'ha tingut cap més. Quan Rajoy passà a dedicar-se a la política exclusivament, el seu amic Riquelme se'n va fer càrrec. Per tant, des del 1990 aquest atén el registre número 2 d'Elx –tres dies la setmana– i el santapolenc, que visita el dimarts i el divendres.

La prolongació de la suplència l'ha dut a intitular-se “el registrador accidental-permanent”, que és com Riquelme signa les resolucions que dicta a Santa Pola. A l'altra parcel·la que controla directament resulta ser el “liquidador del districte hipotecari de Santa Pola”.

L'ex-alcalde Conejero va celebrar la creació del registre propi amb la inscripció en bloc –mai tan ben dit– de la ma-

croubanització Gran Alacant, que ocupa més de quatre quilòmetres quadrats dels vint del terme municipal. Fou aleshores que va establir contacte amb Rajoy.

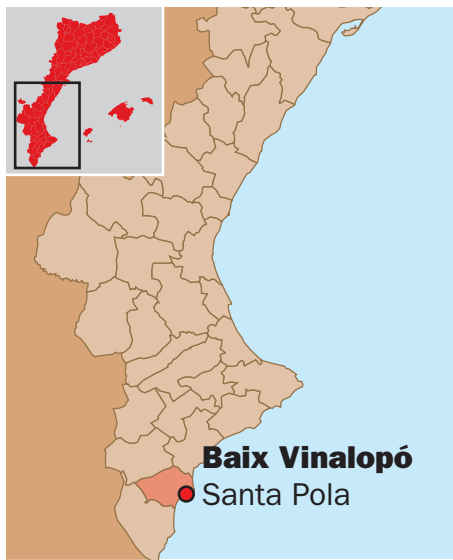
El gallec militava a Aliança Popular (AP) i ja havia estat a la primera línia política. Als comicis autonòmics del 1981 l'havien escollit diputat per la circumscripció de Pontevedra, i als municipals del 1983, regidor de la capital provincial, càrrec des del qual va accedir a la Diputació, que presidí del 1983 al 1986. A 27 anys ja liderava la corporació i tan sols les desavinences amb Manuel Fraga van aturar en sec la seua trajectòria fulgurant. Xosé Luis Barreiro, conseller de Presidència del govern de la Xunta presidit per Gerardo Fernández Albor i portaveu parlamentari al Parlament gallec, fou el seu gran vaiedor. De fet, el va situar a la mesa i va fer-lo director general de Relacions Institucionals. Barreiro, actualment professor de ciència política a la Universitat de Santiago, l'evoca com a “no excessivament conservador”, en

contraposició amb Fraga, que de Madrid estant dirigia una AP bastant més escorada a la dreta que no la que representava Barreiro. En efecte, aquest forçà una moció de censura i la creació de la centrista Coalición Galega. Abans, però, va tenir temps de complir el desig de Rajoy d'emigrar a la política espanyola. “M'ho va demanar expressament”, afirma Barreiro 25 anys més tard.

La fidelitat de Rajoy a AP li va permetre d'ocupar la vice-presidència de la Xunta abans de la moció que duria el socialista Fernando González Laxe a la presidència gallega, cosa que va obligar-lo a abandonar el Congrés dels Diputats. En qualsevol cas, Barreiro explica que en aquells temps “Rajoy va dubtar seriosament de continuar a la política o no”, una incertesa que, això sí, “sempre vaig tenir molt clar a quin costat es decantaria”. “Tenia una vocació política extraordinària –rebla–; no s'estava de repetir que ell era el polític de la normalitat. Aquesta era la paraula

EL TEMPS

Al carrer d'Elx –dalt, al fons de la imatge i vist des de la glorieta– hi hagué el primer registre de Santa Pola, on treballà Rajoy i que avui es lloga. Baix, a la dreta, el registre actual, que tan sols ha visitat.

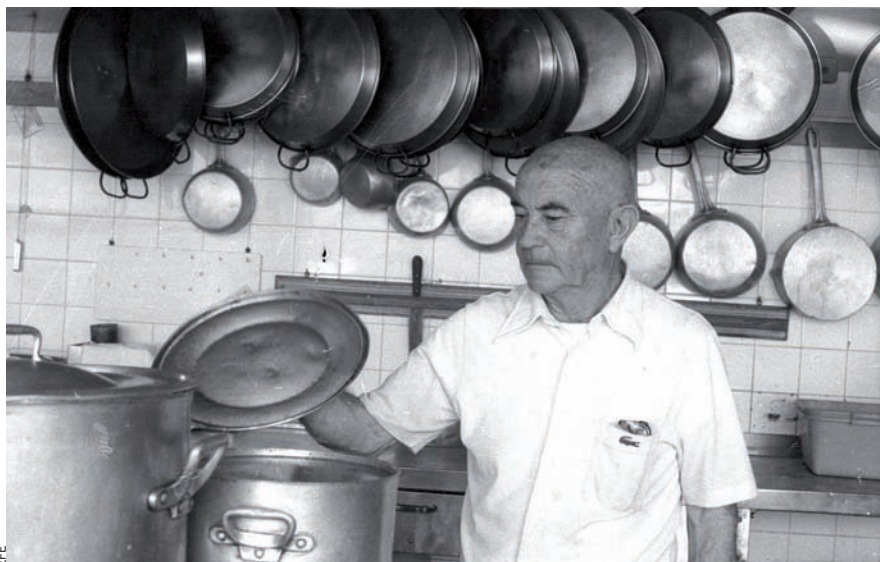

EL TEMPS

EFE

EFE

Tot i treballar a Santa Pola, Rajoy no va allunyar-se de la política. Dalt, el 1988, a la festa del cocido de Lalín (Pontevedra), amb Fernández Albor i Fraga. Al centre, Batiste, que cuinava les paelles preferides del gallec. I a sota, Alacant –s’hi destaca l’hotel Gran Sol, on residia– i, al fons, Santa Pola.

EL TEMPS

que pronunciava més.” “La política és com un riu, ha de fluir i prou”, acostumava a exemplificar Rajoy.

El parèntesi que visqué a Santa Pola va ratificar la impressió que no es tractava d’un extremista. Conejero fins i tot el recorda “molt moderat”, segons que va percebre després d’haver dinat amb ell al restaurant Picola. “Em va estranyar que una persona com ell pertanyera a AP, el partit que menys s’havia desmarcat del franquisme... És que Fraga representava la continuïtat del *caudillo*! Però ell deia que no, que Fraga era una bona persona”, cosa que va impressionar-lo bastant. “M’havien colpit molt les ‘Campanades a mort’ de Llach, unes morts que havien estat motivades per la intransigència del Fraga ministre”, diu Conejero, i en aquest sentit no acabava de capir Rajoy quan li garantia que “Fraga ara és un demòcrata en el sentit clàssic, no com Franco, que era un demòcrata orgànic”.

La resta de converses de l’alcalde amb Rajoy van ser telefòniques. Bé perquè es tractava de qüestions menors, bé perquè Rajoy era a fora, el tracte entre tots dos no va anar gaire més enllà. “Era ací de manera temporal, esperant per a tornar a la política tan bon punt poguera fer-ho”, conclou Conejero.

Què feia? El temps que va treballar al registre de Santa Pola, Rajoy no residia a la població. S’hi desplaçava alguns dies a la setmana i dormia a l’hotel Gran Sol, a Alacant: és l’edifici que destaca clarament a l’*sky line* de la ciutat i que fou un privilegi que Fraga concedí al constructor i amic Manuel Alonso Barceló.

Quan se’n tornava cap a casa, agafava el seu Peugeot 205 de la plaça que hi tenia llogada i l’estacionava al pàrquing de l’aeroport de l’Altet –a deu quilòmetres de Santa Pola i d’Alacant– tot amagant la clau a sobre d’una de les rodes. Un operari del registre hi acudia més tard i el recollia per a retornar-lo novament a Santa Pola. El dia que va plegar de l’oficina, els va regalar el vehicle.

Els qui hi van coincidir en parlen prou bé: “Era amable i eficaç a l’hora de resoldre els problemes, com Rosa, la seua secretària, que després l’acompanyà a la política. El despatx, però, sempre era emboirat; fumava uns cigars enormes.” Ramón Vicente, l’oficial que encara hi ha, enllestia tots els documents a fi que

Dalt, el xalet adossat que era propietat de Santiago Bernabéu i del seu vice-president, Francisco Muñoz Lusarreta, i les cales que porten el nom de l'ex-president del Reial Madrid. A sota, el monument dedicat a Francisco Fernández Ordóñez que hi ha a primera línia de la platja Gran de Santa Pola.

Rajoy únicament haguera de signar-los, en arribar-hi.

“Li encantava Santa Pola”, assegura Pascual Orts, alcalde pel PP del 1991 al 1999, qui va heretar de Conejero la vara de comandament. L'accident que havia tingut a Palas de Rei quan tornava cap a València en ple servei militar li deixà seqüeles que recomanaven de fer exercici. “Trobaré a faltar aquestes passejades”, li deia Rajoy, que anava i tornava de la platja Gran fins la de Varadero, anomenada així perquè era on antigament varaven els vaixells dels mariners.

Una caminada que passava per davant del xalet adossat que Santiago Bernabéu i el seu vice-president, Francisco Muñoz Lusarreta, s'hi havien construït a les acaballes dels anys 50, quan a la zona no hi havia res més que camps i més camps.

Mariano Rajoy, un madriista confès, sabia molt bé la fama que la vila havia adquirit gràcies a Bernabéu, nat a Almansa (Albacete). De jove s'havia fet un fart de llegir les entrevistes que *Marca*, el seu diari predilecte, havia mantingut amb el màxim mandatari del Reial Madrid a sa casa de vacances.

A Santa Pola també sovintejava el restaurant Batiste, un dels més coneguts al sud del País Valencià pels seus arrossos i que ja acumula vora mig segle de vida. Situat al costat del port, el cuiner Batiste tenia el costum de visitar els comensals a la sobretaula. Rajoy sempre seia tot sol en una taula davant la mar i demanava arròs a banda i vi Albariño. Un cambrer que hi treballa i el recorda no s'estranyaria gens que el gallec modificara la

lleï antibac, “perquè era impossible no veure'l amb el cigar a la boca, un cop ja havia dinat?”.

A la Glorieta, quan tombava la cantonada del carrer on hi havia el registre, Rajoy també era un habitual de les cafeteries Laico i Juande, on anava tot sol i

“Trobaré a faltar aquestes passejades”, digué Rajoy quan deixà Santa Pola

amb l'inseparable cigar a la mà. Hi feia el cafè i tornava cap al registre.

De tant en tant, després d'haver signat els papers pendents i tot just abans de marxar a dinar, entrava a l'estanc de José Sempere, porta per porta amb l'antic registre, i adquiria una capseta de cinc cigars Don Julián número 1. “Era molt callat i molt intel·ligent”, diu Sempere.

Ramón Bonmatí, administrador de finques, hi va parlar a vegades, sobretot perquè la semblança física és notable: “Rajoy em deia que l'aturaven pel carrer pensant-se que era jo, com em passava a mi quan acudia al registre”. Bonmatí conserva la imatge de Rajoy, tot sol, llegint el diari a la vora de la mar.

Dalt, les salines –en declivi– de Bonmatí i dues imatges aèries del centre de Santa Pola i de la seua expansió urbana. A sota, Gran Alacant.

Francisco Pérez Ojeda va crear l'any 1962 la primera immobiliària de Santa Pola –“la gent es pensava que veníem mobles!”–, riu encara– i recorda un Rajoy “callat i molt professional”. El propietari d'una altra –que demana de romandre a l'anonimat– el descriu com “una mica estrany”. “Era molt tímid, li faltava una mica d'espenta, però era educat i seriós: jo era jove com ell i em parlava sempre de vostè”, conta.

El perfil circumspecte que dibuixen els qui el van conèixer canvia quan emergeix el Rajoy més proper. L'ex-alcalde popular Orts es remunta a començament dels 90, “quan jo era a punt d'inaugurar un centre de la tercera edat i un grup de dones em va demanar que hi assistira Isabel Tocino, que liderava el sector crític del partit des dels temps de Fraga”. Orts va trucar a Rajoy –que ja era a Madrid, fet oposició a Felipe González de bracet d'Aznar– i el registrador en excèdència no s'ho podia creure: “Tocino? Justament ella? No me'n pots demanar cap altra? Miraré que vinga, però jo no he fet cap gestió, eh? Ha vingut ella perquè ho ha volgut, d'acord?” Hi va anar.

Ni com a ministre –d'Administracions Públiques, Educació i de l'Interior, per aquest ordre– ni com a vice-president, Rajoy no va fer-hi cap visita oficial, per

bé que sovintejava la finca de Riquelme a Favarella i l'habitatge que el seu substitut al registre també posseeix a la platja de Sant Joan. De fet, Rajoy ha conegut les actuals dependències del registre de Santa Pola de manera secreta, al marge de la seua agenda pública.

Pascual Orts confirma l'allunyament de la població i circumscriu les visites de Mariano Rajoy –pregons del 1991 i del 2004 a banda– a les que va efectuar amb Eduardo Zaplana els dos anys que aquell tingué atracat el seu vaixell al port esportiu santapoler. Unes excursions en què també van participar Federico Trillo –número 1 del PP al Congrés per Alacant– i la ja desapareguda Loyola de Palacio, que també va formar part dels executius d'Aznar.

Del peix al ciment. El 1979, quan Rajoy inicia el servei militar a València, a Santa Pola hi vivien 11.000 persones; el 1987, quan es fa càrrec del registre, n'hi havia vora 14.000; i avui, ja són més de 33.000. El 19% dels residents són de la resta de la Unió Europea –escandinaus, britànics i francesos, sobretot– i només el 6% d'unes altres nacionalitats.

Es tracta, doncs, d'un municipi amb un creixement indiscutible, en què el totxo ha sepultat la pesca i la sal com a font

de riquesa principals. Un registre amb uns beneficis molt sucosos que ha viscut aquests anys d'expansió urbanística una època daurada particular.

Qui el coneix de prop diu que el registrador Riquelme, mentre signava tot de papers, no s'estava de repetir que “això de la bombolla immobiliària és una mentida de les grosses”. Cada acte de compra-venda implicava un mínim de tres documents registrals: la transacció en si, la cancel·lació de la hipoteca del promotor i la constitució de la hipoteca per part del comprador de l'habitatge. L'especulació massiva, de fet, va provocar una dèria compradora que impulsava alguns inversors a adquirir propietats sobre plànol per a revendre-les un cop estigueren enllestides o en obres. Un procés que multiplicava la feina del registrador, que en llocs com Santa Pola s'ha embutxacat moltíssims més diners que no a la Galícia profunda o a Extremadura, per posar només dos exemples.

La imatge que Santa Pola transmet al visitant fora de la temporada alta resulta esfereïdora. S'hi comptabilitzen més de 55.000 immobles urbans, molts dels quals en àrees que a l'hivern semblen ermes. Les platges Gran, Llisa i del Tamarit són tan buides com les fileres de xalets modestos que s'arregleren al

davant seu, si de cas ocupats per Setmana Santa i a l'estiu per veïns d'Elx, Elda, Novelda o Albacete que els van comprar a partir dels 80, quan la il·licitana i potentada família Quiles va edificar els terrenys que dues dècades abans havia adquirit a un preu assequible. Avui, però, les llarguïssimes avingudes de Blasco Ibàñez, d'Elda o de Múrcia –els eixos viaris d'aquell entorn– fan pensar que és una ciutat abandonada. L'olor de la sal, això sí, encara penetra amb força en segons quins indrets de la vila.

Perquè Santa Pola, abans del *boom* urbanístic, vivia del peix –existeix la denominació d'origen "Peix de Santa Pola"– i de les tres salines de què disposava, que ara són dues –la de Bonmatí i la del Braç del Port– i en un retrocés evident. Rajoy sempre es vantava davant els santapolers amb qui va intimar que "el marisc de Galícia és molt més bo que no el d'ací", però els mariners de la vila s'enorgulleixen de les gambes roges i blanques, de les cigales –en diuen *gramàntols*– i dels *carrabiners* que n'extrauen.

De pescadors, n'hi havia tants i tan bons que, quan Franco va cedir el Sàhara Occidental al Marroc, molts van patir-ne les conseqüències: el govern marroquí va prohibir-los de pescar a la *mar Gran*, tal com sempre s'ha conegut l'oceà Atlàntic a Santa Pola. Fins aleshores no sols explotaven aquells caladors, sinó que fins i tot venien la mercaderia que n'obtenien sense descarregar-la a terra: els vaixells japonesos els la compraven a cabassos. Els mariners santapolers també van reeixir a les aigües d'Eivissa i d'Itàlia.

La confraria local exhibeix l'històric de captures anuals i les dades que se'n desprenen són la demostració fefaent del canvi que s'ha viscut a Santa Pola. La reducció de la collita ha estat inversament proporcional a l'augment de la pesca immobiliària per part dels madrilenys, manxecs, bascos, anglesos i noruecs. A les urbanitzacions que conformen Gran Alacant –les que Rajoy va inscriure en arribar-hi– avui viuen més de 8.000 persones. Entre els residents esporàdics hi ha l'ex-madridista Raúl. A l'agost, Santa Pola supera els 200.000 habitants.

"A l'estiu hi ha el doble de gent que hi havia els 90", indica el responsable de la immobiliària Ojeda, a qui la crisi l'ha dut a tancar dues de les tres oficines que tenia. Santa Pola tenia prop de cinquanta

EEE

D'ençà que se n'anà, les visites oficials de Rajoy a Santa Pola han estat per a fer-hi el pregó –els anys 1991 i 2004– o en campanya electoral. A sota, Francisco Camps amb l'ex-president de la CAM, Modesto Crespo –amb la mà a la cara– i –amb ulleres– el registrador Francisco Riquelme, que com a president del Rotary Club d'Elx va guardonar amb el títol d'Il·licità de l'Any l'ex-cap del Consell.

José Conejero, a l'esquerra, fou alcalde de Santa Pola del 1979 al 1991 i del 1999 al 2003. Pascual Orts, a la dreta, va ser-ho els vuit anys d'entremig. Coincideixen a qualificar Rajoy de "moderat".

agències d'aquesta mena i ara no arriben a la desena. I els dos notaris, que amb prou feines si donaven l'abast, ara signen una escriptura setmanal.

El registre, una mina. Qui més s'ha enriquit amb la fallera constructora ha estat el registrador Riquelme, però. Quan al programa de TVE *Tengo una pregunta para usted* una ciutadana d'edat avançada va demanar a Mariano Rajoy quant cobrava cada mes, va quedar-se descol·locat. Després detallà que uns 8.000 euros mensuals, 5.000 dels quals a càrrec del PP, i els altres 3.000 per la seua condició de diputat.

Amb tot, plana el dubte de la possible recaptació d'una part dels beneficis que reporta el registre santapoler. Riquelme ho ha negat, però Rajoy no ho ha fet pas, malgrat la insistència perquè ho aclarira del periodista Miguel Àngel Aguilar, que va arribar a escriure l'any 2010 una columna d'opinió a *El País* titulada "Una explicación, señor Rajoy", en què anhelava saber la destinació dels 20 milions d'euros que el registre en qüestió ha generat des que ell n'és el titular. Aguilar no s'explicava per què Rajoy no demana "l'excedència del seu registre", cosa que possibilitaria "que [la plaça de] Santa Pola isquera a concurs i que fora ocupada per un altre registrador que se'n fera càrrec al cent per cent". En conversa amb aquest setmanari, Aguilar ha afirmat que Rajoy mai no hi ha donat resposta.

Una persona que coneix les interioritats del registre de Santa Pola ni confirma ni

desmenteix que Rajoy en cobre una part dels guanys, però accedeix a explicar el funcionament d'un registre: el 60% dels ingressos són per al registrador, que en cedeix una petita part al col·legi professional —amb poc més de mil membres, a l'estat espanyol— i es queda la resta; l'altre 40% sufraga les despeses del local —que a voltes és seu— i es reparteix entre els treballadors del local, alguns dels quals disposen de participacions en el negoci. Oficials i auxiliars de primera miren de situar els seus familiars en un rang inferior a fi que algun dia hereten la seua plaça. Només cal tenir el batxillerat, per a treballar-hi, i la font en qüestió assenyala que l'unflament de les minuts i de les partides incloses és una pràctica comuna: el client paga i calla.

"És un sistema feudal", raona, i també destaca els "interessos immobiliaris" de Riquelme i la seua esposa. "No és lògic que Rajoy no allibere la plaça", continua. L'ex-alcalde Conejero diu que "mai no ens hem plantejat si és lògic que Rajoy encara hi siga", però sí que té clar que "dels beneficis, se'n queda una part".

Ni que siga en espècie. Perquè els onze treballadors del registre van enviar-li sengles regals amb motiu del naixement de Mariano i Juan, els seus fills, a Barcelona. A l'hospital, per cert, el popular Enric Lacalle els va lliurar l'equipació del Barça. En va. Rajoy —com Riquelme, patró de la fundació del Reial Madrid— és més madridista que Bernabéu.

Victor Maceda

Ara fa tres anys i vuit mesos, als comicis espanyols anteriors, Mariano Rajoy va acomiadar-se dels seguidors aplegats a la seu del PP amb un lacònic "adéu". Vós, que el coneixeu bé, vau pensar aleshores que no tornaria a optar a la presidència?

—No. Vaig pensar que s'ho rumiaria molt, com sempre ha fet, i encara més tractant-se d'un moment tan decisiu de la seua vida política. I, en efecte, va consultar-ho amb la seua dona i amb els amics íntims de tota la vida, com també amb els principals barons del partit. De fet, [Javier] Arenas el va convèncer que havia de continuar pel bé del PP, que corria el risc de desintegrar-se.

—**"De dretes, però no tan conservador com sembla."** Així el definí a *El hombre impassible*. En què es diferencià Rajoy de José María Aznar?

—En tot de coses. El seu estil no hi té res a veure. Rajoy és un moderat, en el sentit ampli de la paraula: defuig els conflictes i les baralles gratuïtes. És una persona pràctica, simplement això. Mentre Rajoy bàsicament és un componedor, Aznar sempre vol guanyar per golejada, és un *killer* de la política. Rajoy, en canvi, busca la victòria sense ferir l'orgull de l'adversari. Aznar tallava de soca-rel i Rajoy s'estima més que el pas del temps resolga la majoria dels problemes. Té molt clar que el poder és el poder i que a la fi sempre s'imposa.

—**Al vostre llibre expliqueu que Rajoy va agrair a Aznar la seua designació com a successor, l'any 2003, amb la frase següent: "Seré continuista, no tindrè cap complex." En realitat, però, aquella línia continuista es va tallar el 2008, si no abans. Per què?**

—Es va trencar el 2008 perquè Rajoy va adonar-se que, si no canviava ell, mai no guanyaria a l'esquerra, que a Espanya és majoritària. Amb l'herència que li havia llegat Aznar —Àngel Acebes, Eduardo Zaplana...— no havia pogut demostrar al país que disposava d'un projecte de centre propi.

—**La crispació que va enterbolir la primera legislatura de Zapatero a la Moncloa era més fictícia que no real, doncs? Va sobreactuar, Rajoy?**

—Del 2004 al 2008, Rajoy no va ser Rajoy, sinó un ostatge de les circumstàncies. L'ombra d'Aznar era molt allargada i va creure que les errades de Zapatero